

УДК

Н. Габрусєва

(Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя)

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА

Поняття «реальність» - одне з найбільш важких та дискусійних в філософії. З латинської "realis" –це "речовинний, дійсний", тобто це фактично те, що існує в дійсності, актуально, зараз. Умовно виділяють об'єктивну та суб'єктивну реальність, які тим не менше взаємообумовлюють та взаємовизначають одна одну. Що ж таке віртуальна реальність, про яку так багато говорять зараз?

Розглянемо для початку поняття «віртуальність». Треба сказати, слово це в лексиконі людства не нове – ще в стародавній Індії слова з коренем "vrt" використовувались для позначення миттєвої актуалізації психічного акту. У старослов'янській мові дієслово "верти" означає "кипіти, вирувати". Латинське "virtus" – це "доблесть, незвичайна якість", і вживалося це слово в контексті позначення бойової звитяги. Таким чином, очевидно, що акцент традиційно робиться на якусь зміну в психіці людини через зіткнення її із чимсь незвичайним, екстраординарним. Виходить, що прилучитися до віртуальності – значить вийти за межі щоденності, змінити свою свідомість, миттєво актуалізувати, виплеснути свої латентні можливості, глянути на світ інакше.

Віртуальна реальність проникає в наше суспільство, щоправда, багато хто цього не бачать взагалі, а ті, хто бачать, спокушаються яскравими й незграбними сенсаціями. Проникнення це тотальне й торкається всіх сфер сучасного суспільного й особистого життя, а тому вимагає детального аналізу та прогнозування можливих наслідків.

Віртуалізація суспільства набирає оберти, і насамперед це позначається на культурі. Виник навіть новий термін «кіберкультура». Суспільство змінюється, і колишні відносини починають симулюватися, а не відтворюватися. У світі віртуальної реальності людина має справу не з річчю, а із симуляцією. Тобто від речі як одиниці реальності суспільство переходить до образу. І відносини між людьми починають здобувати вже не форму речей, а форму образів. Розглянемо докладніше деякі сфери соціального життя, і спробуємо простежити ті зміни, які відбулися й продовжують відбуватися останнім часом.

У сфері економіки: продається, найчастіше не товар, а марка. Ціну товару визначає не його вартість, а соціальний статус брэнда, образ вартості товару. Крім того, сам процес купівлі та продажу товару через Інтернет досить часто передбачає можливість купівлі віртуальної речі за віртуальні ж гроші. У сфері політики як і в економіці, діють уже не конкретні люди, а їх іміджі, що вже володіють індивідуальностями. Мільйони "виборців", "електорату" ідуть не слідом за конкретними справами партій, а за їхніми віртуальними образами, наповненими віртуальними цінностями. У сфері науки й освіти також відбуваються зміни. Головним принципом стає відтворення образу компетентності, і це переконливо показують багато соціологів - наприклад, М. Малкей або Ж.-Ф.Ліотар.

Приклади подібного роду можна множити. Уже давно ведуться дослідження в сфері філософії, соціології, психології. Вони показують, що суспільство міняє свої контури, піддаючись віртуалізації. Ці явища можуть привести не тільки до позитивних наслідків, одним з яких, безсумнівно, може вважатися спрощення життя людини а і до негативних. Які перспективи – покаже саме найближче майбутнє.